

15.4.2026

Työ- ja elinkeinoministeriö

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö 13.3.2026 (VN/35314/2024)

Valtiovarainministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi siviilipalveluslain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi siviilipalveluslain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. Ehdotetuilla muutoksilla siviilipalvelus kytkettäisiin vahvemmin kokonaisturvallisuuden toimintamalliin sekä julkisen hallinnon varautumista, valmiutta ja jatkuvuudenhallintaa turvaavaan työhön. Lisäksi ehdotetuilla muutoksilla pyritään sujuvoittamaan siviilipalveluksen toimeenpanoa ja siihen liittyvää viranomaisyhteistyötä. Esityksen myötä siviilipalvelussäätelyä myös ajantasaistettaisiin ja sen terminologiaa täsmennettäisiin. Ehdotettujen lakimuutosten on tarkoitettu tulevan voimaan 1.1.2027.

Valtiovarainministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa.

Valmiussuunnittelu ja varautuminen

Siviilipalveluslakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 10 a §, jonka mukaan julkisen hallinnon, mukaan lukien kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien, tulisi valmiussuunnittelussa huomioida siviilipalvelusvelvollisten hyödyntäminen. Tämä tarkoittaisi esitysluonnoksen perustelujen (s. 60) mukaan sitä, että osana valmiussuunnittelua tulisi ottaa huomioon mahdollisuus hyödyntää siviilipalveluslaissa säädettyjä keinoja, joilla siviilipalvelusvelvollisia voidaan määrätä avustamaan viranomaisia poikkeusoloissa. Siviilipalvelusvelvollisten määräämisessä palvelustehtäviin poikkeusoloissa tulisi huomioida käsillä olevan tilanteen erityispiirteet ja priorisoida palvelupaikkojen tarpeita niiden perusteella. Perustelujen mukaan valmiussuunnittelussa voitaisiin päätyä myös siihen, ettei siviilipalvelusvelvollisten hyödyntäminen olisi kyseessä olevan organisaation tehtävien kannalta mielekäästä.

Valtiovarainministeriö pitää ehdotettua säännöstä perusteltuna ja korostaa sitä, että samalla tulee varmistaa siviilipalvelusreservin tosiasiallinen käytettävyyys niihin kuntien tehtäviin, joissa heitä aiotaan poikkeusolojen aikana hyödyntää. Tämä edellyttää jonkinlaista sijoitussuunnitelmaa siviilipalvelusreservin suhteen. Myös siviilipalvelusreserviin kuuluvien henkilöiden kertaaminen kyseisissä tehtävissä voisi olla ajoittain tarpeen, koska esimerkiksi suoritustavat tai prosessit voivat muuttua ajan kuluessa.

Valtiovarainministeriö kannattaa myös siviilipalveluslain 15 §:n 3 momenttiin ehdotettuja muutoksia sekä uutta 16 a §:ää, joilla selkeytettäisiin nykyistä säätelyä, sallittaisiin kunnan tai

kuntayhtymän viranomaiseen työ- tai virkasuhteessa olevien siviilipalvelusvelvollisten ottaminen suorittamaan työpalvelua samaan organisaatioon (mutta ei samaan tehtävään) sekä mahdollistettaisiin aiempaa paremmin siviilipalvelusvelvollisten hyödyntäminen kesken palveluksen viranomaisten tilapäisenä apuna.

Esitysluonnos tukee kokonaisturvallisuuden vahvistamista ja siviilipalvelusjärjestelmän kehittämistä myös muihin kuin sotilaallisiin kriiseihin. Valtiovarainministeriö kuitenkin toteaa, että valmiusnäkökulmasta esitysluonnoksessa jää joiltain osin epäselväksi sen suhde valmiuslain mukaiseen sääntelyyn sekä yleiseen työ- ja väestönsuojeluvollisuuteen. Lisäksi siviilipalvelusreservin aktivointiin ja siihen liittyviin johtosuhteisiin liittyvät kysymykset kaipaivat tarkempaa täsmennystä.

Koti- tai asuinpaikkakunta

Valtiovarainministeriö ottaa kantaa esitysluonnokseen siltä osin kuin ehdotetut muutokset liittyvät ministeriön vastuulle kuuluviin kotikuntasääntelyyn ja väestötietojärjestelmää koskevaan sääntelyyn.

Palvelusmatkojen korvaamista koskevassa siviilipalveluslain 52 §:n 1 momentissa oleva ilmaisu ”koti- tai asuinpaikkakunta” ehdotetaan muutettavaksi kotikuntalaisissa (201/1994) sekä väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009, jälj. VTJ-laki) käytettyyn muotoon ”kotikunta, asuinpaikka tai tilapäinen asuinpaikka”. Tätä muutosta voidaan pitää sinänsä perusteltuna, koska oletettavasti palvelusmatkojen korvaamisesta päätettäessä hyödynnetään henkilöstä väestötietojärjestelmään tallennettuja tietoja; siviilipalveluslain 90 §:n mukaan siviilipalvelusrekisteriin merkitään muun muassa henkilöiden kotikunta- ja osoitetiedot. Tältä osin herää kuitenkin kysymys, tarkoittaisiko lain 52 §:n 1 momenttiin ehdotettu muutos myös sääntelyn sisällöllistä muuttamista: voisivatko jatkossa tulla korvattaviksi myös esimerkiksi sellaiset matkat palveluspaikalle, jotka lähtevät henkilön asuinpaikan (asunnon) sijasta muualta hänen kotikuntansa alueelta (varsinkin jos kyseessä on pinta-alaltaan laaja kunta). Säännöksen haluttu tulkintatapa voisi olla hyvä kuvata hallituksen esityksen perusteluissa. Tältä osin on syytä huomioida myös se, että kaikilla henkilöillä ei ole lainkaan väestötietojärjestelmään merkittyä vakinaista tai tilapäistä asuinpaikkaa vaan ainoastaan kotikunta (ks. kotikuntalain 2 §:n 2 mom. ja 9 a §:n 1 mom.). Näin ollen siviilipalveluslain 52 §:n 1 momentissa voisi olla perusteltua mainita henkilön kotikunta myös siinä tapauksessa, että korvattavien matkojen halutaan aina alkavan nimenomaan henkilön asuinpaikan läheisyydestä.

Työhaastattelumatkojen korvaamista koskevassa siviilipalveluslain 52 §:n 2 momentissa säilyisi esitysluonnoksen mukaan ilmaisu ”asuin- tai kotipaikkakunta”. Tätä ilmaisua voidaan pitää sikäli ongelmallisena, että kotikuntalaki, VTJ-laki tai väestötietojärjestelmä eivät tunne termiä ”kotipaikkakunta”. Lisäksi pykälän 1 ja 2 momenttien keskinäinen suhde voinee aiheuttaa tulkintaongelmia, jos niissä käytetään toisistaan poikkeavia ilmaisuja (varsinkin, jos 2 momentin säännöskohtaisissa perusteluissa puhutaan esitysluonnoksen tavoin ainoastaan henkilön ”kotipaikkakunnasta” mutta ei asuinpaikasta, kotikunnasta tai asuinkunnasta). Tulkintaongelmia

voinee aiheutua myös siitä, että maksuttomia lomamatkoja koskevassa lain 53 §:ssä, johon ei ehdoteta muutoksia, käytetään 52 §:n 2 momenttiin nähden ”käänteistä” ilmaisu ”koti- tai asuinpaikkakunta”.

Oletettavasti sekä siviilipalveluslain 52 §:n 1 momentin ja 2 momentin että 53 §:n mukaiset matkat kohdistuvat useimmiten henkilön asuinpaikkakunnalle, jossa on pääsääntöisesti hänen väestötietojärjestelmään merkitty vakinainen tai tilapäinen asuinpaikkansa. Kotikuntalain mukaan henkilön vakinaisen asuinpaikan mukaan määräytyy myös hänen kotikuntansa (2 §). Henkilölle mahdollisesti merkityllä tilapäisellä asuinpaikalla ei sen sijaan ole vaikutusta hänen kotikuntaansa. Käytännössä tämä tarkoittanee sitä, että siviilipalveluslain 52 ja 53 §:n mukaiset matkat kohdistuvat pääsääntöisesti henkilön vakinaisen asuinpaikan sijaintipaikkakunnalle, sitä vastaavaan kotikuntaan tai henkilön tilapäisen asuinpaikan sijaintipaikkakunnalle. Niihin on kaiketi tahdottu viitata lain 52 §:n 2 momentissa ja 53 §:n momentissa käytetyillä ilmaisuilla ”asuin- tai kotipaikkakunta” ja ”koti- tai asuinpaikkakunta”.

Edellä todetun johdosta hallituksen esityksen jatkovalmistelussa voisi harkita, pitäisikö siviilipalveluslain muissakin kohdissa (52 §:n 2 momentissa, 53 §:ssä ja ehkä myös 17 §:ssä) viitata 52 §:n 1 momentin tavoin henkilön kotikuntaan, asuinpaikkaan tai tilapäiseen asuinpaikkaan. Tällöin olisi kuitenkin otettava huomioon se, voisiko tällainen muutos edellä kuvatulla tavalla muuttaa korvattavien matkojen lähtö- tai päätepistettä tietyn kunnan sisällä. Toisaalta voisi olla riittävää, että lain 52 ja 53 §:n haluttua tulkintaa ja suhdetta väestötietojärjestelmään talletettuihin tietoihin kuvattaisiin 52 §:n säännökohtaisissa perusteluissa. Tällöinkin voisi olla perusteltua muuttaa lain 52 §:n 2 momenttiin 53 §:ssä käytetty ilmaisu ”koti- tai asuinpaikkakunta”.

Tiedonhallintalain mukainen muutosvaikutusten arviointi

Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019, jäljempänä tiedonhallintalaki) 8 §:n 2 momentin mukaan toimialasta vastaava ministeriö on velvollinen laatimaan mainitun lain 5 §:n 3 momentin mukaisen tiedonhallinnan muutosvaikutusten arvioinnin, kun valmisteltavat säännökset vaikuttavat tietoaineistoihin ja tietojärjestelmiin. Lisäksi ministeriön on arvioitava suunniteltujen säännösten vaikutukset asiakirjojen julkisuuteen ja salassapitoon sekä tiedonhallintaan vaikuttavien muutosten taloudelliset vaikutukset.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan päivityksiä siviilipalvelusrekisteriin. Esitysluonnoksessa (s. 26) todetaan, että ”siviilipalvelusrekisteriin sekä sen ja eri viranomaisten tietojärjestelmien välisiin rajapintoihin liittyy kehittämistarpeita, -- joihin liittyy säännösmuutostarpeita”. Keskeisinä kehittämistarpeina mainitaan koulutustiedot sisältävän KOSKI-tietovarannon hyödyntäminen, tarve saada väestötietojärjestelmästä siviilipalvelusvelvollisen ammattitiedot ja muut sinne ilmoitetut yhteystiedot kuin osoitetiedot sekä Puolustusvoimissa hankittu osaaminen, jolla voi olla merkitystä poikkeusolojen tehtäviin sijoittamisen kannalta. Tähän liittyen esitysluonnoksessa ehdotetaan muun muassa kyseisten tietojen lisäämistä siviilipalveluslain 93 §:n 1 momentissa säädetyn Siviilipalveluskeskuksen tiedonsaantioikeuden piiriin. Esitysluonnoksessa ehdotetaan muun muassa myös, että siviilipalvelusrekisterin tietosisältöä

koskevaan 90 §:ään lisättäisiin uusia kohtia mahdollisesti rekisteröitävistä tiedoista, kuten henkilökuva ja viestintäkieli.

Valtiovarainministeriö toteaa, että yllä mainittujen muutosehdotusten perusteella valmisteltavat säännökset näyttäisivät vaikuttavan tietoaineistoihin ja/tai tietojärjestelmiin tiedonhallintalain 8 §:n 2 momentin mukaisesti. Esitysluonnoksesta ei kuitenkaan ilmene, että työ- ja elinkeinoministeriö olisi laatinut tiedonhallintalain mukaisen muutosvaikutusten arvioinnin. Vastuuministeriön olisi jatkovalmistelussa huolehdittava, että esityksestä tehdään ja siihen sisällytetään mainittu tiedonhallintalain mukainen muutosvaikutusten arviointi. Jos valmisteltavilla säännöksillä ei arvioinnin perusteella ilmeisesti ole vaikutuksia tiedonhallintaan, on hyvän käytännön mukaista mainita, ettei sellaisia vaikutuksia ole.

Taloudelliset vaikutukset

Esitysluonnoksen taloudellisia vaikutuksia sekä toimeenpanon resurssitarpeita koskevat arviot vaikuttavat osin alimitoitetuilta suhteessa ehdotettujen tehtävien laajenemiseen. Koulutuksen, reservin hyödyntämisen ja viranomaisyhteistyön laajentamisen kustannusvaikutuksia olisi toivottavaa arvioida tarkemmin, jotta toimeenpanon edellytykset voidaan varmistaa.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö, ylijohdaja

Tero Meltti

Tiedoksi VM JulKICT

VM KAO

VM KHT

VN/35314/2024-VM-49

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: